

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1926.

Första kammaren.

Nr 23.

Torsdagen den 8 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 23 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för riksdagens interparlamentariska grupp för budgetåret 1926—1927 anvisa ett extra anslag av 20,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för riksdagens interparlamentariska grupp för budgetåret 1926—1927 anvisa ett extra anslag av 15,000 kronor.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen upplästes, verkställdes omröstningen medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 67;

Nej — 77.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 395, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 37 ja och 188 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 104 ja och 265 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 40 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må med bifall till de av herrar Leander och Jeppsson väckta motionerna I:39 och II:52 för iståndsättande av pansarbåten Oscar II:s pannor m. m. bevilja ett anslag å 460,000 kronor och därav för budgetåret 1926—1927 anvisa såsom extra reservationsanslag ett belopp av 230,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, avslagit de av herrar Leander och Jeppsson väckta motionerna I: 39 och II: 52.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen upplästs, verkställdes omröstningen medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja— 77;

Nej — 64.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 396, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 97 ja och 127 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 174 ja och 191 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 41 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen till bestridande av kostnaderna för centrala skiljenämnden för vissa arbetstvister för budgetåret 1926—1927 anvisar ett extra förslagsanslag av 18,700 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, till bestridande av kostnaderna för centrala skiljenämnden för vissa arbetstvister för budgetåret 1926—1927 anvisat ett extra förslagsanslag av 16,000 kronor.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen upplästs, verkställdes omröstningen medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 90;

Nej — 52.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 397, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 78 ja och 147 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 168 ja och 199 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 54 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må såsom kapitalökning för fonden för räntefria studielån för budgetåret 1926—1927 anvisa ett extra reservationsanslag av 350,000 kronor, att utgå av andra statsinkomster än lånemedel, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, såsom kapitalökning för fonden för räntefria studielån för budgetåret 1926—1927 anvisat ett extra reservationsanslag av 400,000 kronor, att utgå av andra statsinkomster än låne-medel.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen uppläst, verkställdes omröstningen medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 77;

Nej — 60.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därför ett protokollutdrag, nr 398, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 76 ja och 149 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 153 ja och 209 nej, vadan beslut i fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av bevillningsutskottet i dess memorial nr 33 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att rubrikerna 682 och 683 i gällande tulltaxa skola erhålla följande ändrade lydelse:

		Kvantitet för tull- beräkningen	Tullsats	
			Kronor	öre
	Fönsterglas, även färgat, samt spegelglas: ofolierat: utan slipning eller etsning, i plana skivor med en sammanlagd längd och bredd:			
682.	av mindre än 135 cm.	1 kg.	—	10
683.	av 135 intill 245 cm.	1 kg.	—	10

röstas

Ja;

Den, det ej vill, röstas

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat, att rubriken 682 i gällande tulltaxa skall erhålla följande ändrade lydelse:

		Kvantitet för tull- beräkningen	Tullsats	
			Kronor	öre
	Fönsterglas, även färgat, samt spegelglas: ofolierat: utan slipning eller etsning, i plana skivor med en sammanlagd längd och bredd:			
682.	av mindre än 135 cm.	1 kg.	—	09

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och vöteringspropositionen upplästs, verkställdes omröstningen medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 82;

Nej — 55.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 399, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 110 ja och 114 nej, samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 192 ja och 169 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran konstitutionsutskottets utlåtande nr 22 samt första lagutskottets utlåtanden nr 22 och 23.

Avgåvos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 301, av herr *Sederholm* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändringsarbeten å Serafimerlasarettet m. m.; samt nr 302, av herr *Holmgren*, i samma ämne.

Herr *Lindhagen* väckte en motion, nr 303, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående åläggande av skyldighet för ägare av fastighet i stad att utgiva ersättning för anläggning av gata och kloakledning så ock att i visst fall upplåta mark till gata.

Denna motion hänvisades till behandling av lagutskott.

*Interpellation
ang. folkför-
bundets or-
ganisation
m. m.*

Herr *Lindhagen* erhöll på begäran ordet och yttrade: Såsom av mig erinrades under senaste interpellationsdebatten om Genève ha de strandade förhandlingarna dock haft något gott med sig. Intressenas spel är väsentligen avslöjat och dagens ljus faller på desamma. Förr eller senare måste ändock de verkliga förhållandena uppenbarats.

Uppmärksamheten bör väl nu samlas på de nya förhandlingarna och riktlinjerna för desamma. Denna vägledning undveks under sista diskussionen från såväl regeringens som partiledares och pressens sida. Vi stå, såvitt jag förstår, inför det nya läget fortfarande med två tomma händer.

Det betonas ofta, att man ej bör belasta folkförbundet med problem utan överlämna dess utveckling åt en lång självverkande evolution. Gärna må medgivas att i regel varje barn av sin tid behöver en långsam uppväxt, innan det tar mandom. En sådan utveckling förutsätter dock hygien och frisk luft. I en förskämd atmosfär blir plantan sjuklig och avklippes lätt själva livstråden. Det unga folkförbundet behöver på samma sätt omgivas av ren luft för att kunna sunt utveckla sig. Det måste med andra ord från barndomen omsvävas och vägledas av riktiga grundsatser eller, såsom vi ock kalla det, av sanningen.

Sålunda bör väl tiden nu vara inne att betvivla befogenheten av permanenta mandat till folkförbundets råd för vissa stater. Det kan knappast komma någon lycka ur det stormaktsvälde över förbundet, som ligger bakom kapplöpnigen efter dylika mandat. Alla mandat böra vara temporära eller ock böra alla vara permanenta. I senare fallet kunna de representera vissa natur-

liga intressegrupper med cirkulation mellan de stater, som tillhöra varje grupp. En sådan ordning lär redan hava ifrågasatts från Tjeckoslovakiets utrikesminister.

Vidare är uppenbart, att det överkomliga antalet mandat i rådet bör rättvisligen fördelas mellan olika världsdelar. Förbundet kan icke vara betjänt med att alltjämt uppbyggas på en överväldigande hegemoni för Europa. Anse sig Europas stater för sina inbördes uppgörelser behöva överlägga utan beroende av andra världsdelar, kan detta ej ske annat än genom bildandet av ett så kallat Paneuropa såsom en underavdelning av Nationernas förbund. En sådan ordning förutsätter emellertid underavdelningar även för andra världsdelar såsom Panasien och Panamerika. Helst böra dock om möjligt sådana intressekombinationer undvikas. De kunna bli farliga.

Organisationen av folkförbundets råd upprullar slutligen i själva verket frågan om förbundets hela organisation. Förbundsakten behöver genomgå en allmän revision, så att den bättre kommer i samklang med förbundets ideella uppgift. Vid flera tillfällen har av mig ifrågasatts en sådan ofrånkomlig sak. Interparlamentariska unionens råd ställde år 1924 i utsikt, att saken måhända kunde lämpligen upptagas vid unionens möte i Nordamerika följande år. Då ärendet återkom till nämnda möte avstyrktes dock dess behandling.

Då folkförbundets uppgift är att vara en världsorganisation bör det icke heller kunna undgå att redan nu rikta någon uppmärksamhet även på Nordamerikas, Sovjetstaternas och Turkiets införlivande med förbundet. Särskilt må icke förglömmas, att Sovjet fortfarande konkurrerar med förbundet om skapandet av en världsorganisation. Sovjet synes ock hava ganska djupa försänkningar i Asien, som söker stöd för befrielse från den europeiska hegemonien. Det yttrades nyligen på en fredskongress i Berlin slående, att Genève vill giva Asien fred och Moskva ville giva det frihet.

Det må förhålla sig med dessa saker huru som helst. Visst är att efter de sista tilldragelserna den allmänna meningen måste alltmer göra sig gällande. Det är sålunda av vikt, att även svenska regeringen officiellt utan lönnedom meddelar svenska folkrepresentationen sina tankar om den snart sammanträdande undersökningskommissionen och Sveriges ställning till dess förhandlingar. Här om någonsin bör det vara uteslutet, att riksdagen i strid mot 56 § riksdagsordning undanskjutes.

Möjligen kan fortfarande en anständighetens namn eller av tvingande skäl krävas, att Locarnoöverenskommelsen, utan hänsyn till hemliga anslag bakom dess rygg, först genomföres. Frånsett detta blir det dock obestriddigen en alltför primitiv politik att hålla orubbligt på en ordning, som i och för sig ostridigt är särdeles bristfällig. Då nu till och med krav från olika håll framföras på irrationella förändringar, kunna dylika ansatser bäst tillrättaläggas genom erinringar om rationella lösningar.

Det hemställs således om kammarens tillstånd att få till utrikesministern eller, vid eventuellt förfall för honom, till statsministern framställa följande spörsmål:

1) Vilka grundsatser beträffande folkförbundets organisation anser regeringen böra komma under övertvägande vid den nya undersökningskommissionens snara sammanträde och vilken ställning ämnar regeringen låta Sverige intaga i dessa förhandlingar?

2) Bör exempelvis enligt regeringens uppfattning den nuvarande organisationen av folkförbundets råd med permanenta och temporära mandat utbytas mot en mera rationell och mindre äventyrlig ordning?

3) Anser regeringen det överkomliga antalet mandat i rådet böra rättvisligen fördelas mellan olika världsdelar och ej till överväldigande del tillfalla Europa?

*Interpellation
ang. folkför-
bundets or-
ganisation
m. m.
(Forts.)*

*Interpellation
ang. folkför-
bundets or-
ganisation
m. m.
(Forts.)*

4) Synes regeringen tiden vara inne att icke blott överväga rådets organisation utan även åtminstone erinra om en behövlig allmän revision av folkförbundets akt i syfte att förbundet må bättre motsvara sin ideella uppgift?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

*Interpellation
ang. under-
sökningen om
frivillig av-
yttring av
arrendejord-
bruk m. m.*

Ordet gavs ånyo till herr **Lindhagen**, som anförde: Som bekant har jordbruksministern med regeringens tillstånd tillkallat tre personer, landshövdingen Malm, byråchefen Hamrin och revisionssekreteraren Odén, för att undersöka vederbörande jordägares benägenhet att utan tvångsåtgärder avyttra arrendejordbruk och för nya jordbruk eller utökning av ofullständiga jordbruk lämplig mark. Någon annan instruktion lära dessa delegerade ej erhållit än den som innefattas i jordbruksministerns yttrande den 21 augusti 1925 till statsrådsprotokollet.

Enligt denna instruktion skulle från jordägarna införskaffas noggranna uppgifter om vederbörandes benägenhet i berörda avseenden. Dessa uppgifter böra särskilt omfatta arealen av den jord, som kan bliva föremål för frivillig avyttring, dess fördelning på olika ägoslag och brukningsdelar, dessa senares läge till kommunikationsleder, arbetstillfällen och tätare bebyggda orter, förhållandet mellan arealen av varje särskild jordägares till avyttring erbjudna mark fördelad på olika ägoslag, och hans hela innehav av mark, fördelat efter samma grunder, villkor i fråga om brukningsdelarnas tilldelning av åker, odlingsmark och skog, rätt till husbehovsvirke och bete, ävensom pris och betalningsvillkor.

Det tillägges att denna tremannakommission skulle hava att träda i förbindelse med ombud för jordägarna för att underhandla om erforderliga uppgifters avlämnande och inför dem belysa de synpunkter, som från det allmännas sida böra läggas på grundandet av självständiga jordbruk i olika delar av landet.

Uti denna instruktion saknas dock den sociala hänsynen, omtanken om individen för dennes egen skull. Det finnes ingen bestämmelse om att såsom villkor för frivillig utbrytning fordra att en arrendator som sitter på arrendet, tillförsäkras företrädesrätt till inköpet och rättighet att få göra det på tid som passar för honom samt att han ej behöver betala sina egna och sina föräders odlingsarbeten m. m. dylikt.

Vidare synes det vara överlämnat åt jordägaren att själv bestämma, vilken jord han vill erbjuda. Undersökningen bör väl tvärtom i första hand innefatta en utredning från det allmännas sida, vilken och huru mycken jord som bör avstås och på vilka villkor samt sedan förfrågan ske om vederbörande är villig att sålunda avträda denna jord. Särskilt måste ock fasthållas, att kolonister böra erhålla jord för nya jordbruk i närheten av sina boningsplatser.

Man kan ej begära, att tremannakommissionen skall av sig själv inrikta sina underhandlingar på hävdandet av social rättvisa mot de levande individerna. En av dem har t. o. m. antytt för mig, att sådan hänsyn som ovan ifrågasatts enligt hans förmenande måste anses obehörig.

På grund härav och med erinran, att Janssons i Elglösa öde kastar sin skugga framför sig, hemställes om kammarens tillstånd att få till jordbruksministern eller, vid förfall för honom, till statsministern framställa följande spörsmål:

1:o) Varför saknas i instruktionen för den tremannakommission, som skall utan stöd av expropriationslag underhandla med större jordägare om frivillig avyttring av arrendejordbruk samt jord för nya jordbruk och utökning av

ofullständiga jordbruk, jämväl bestämmelser på sätt ovan sägs om social hänsyn eller omtanke om individen för dennes egen skull?

2:o) Kan det förväntas, att nämnda instruktion blir kompletterad i nyss berörda hänseende?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Interpellation ang. undersökningen om frivillig avyttring av arrendejordbruk m. m.
(Forts.)

Anmälades och bordlades bevillningsutskottets betänkande nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillfällig höjning av beloppen för den i förordningen den 6 november 1908 (nr 129) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper stadgade stämpelavgiften ävensom i ämnet väckta motioner.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 3 A, till Konungen i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1926—1927 under riksstatens tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Vennersten* för tiden den 10—den 30 innevarande månad för utförande av offentligt uppdrag utomlands.

Justerades protokollsutdrag för denna dag samt protokollen för den 20, 22, 23 och 24 nästlidne mars.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 3.49 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.